

VÁCHOVÁ, Šárka (2022) *Wildeův Dorian Gray: Psychologický přístup*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, katedra psychologie. (Bakalářská práce). -43 s.
Posudek vedoucího práce.

Práce spadá do okruhu tzv. psychobiografie.

Má šťastně uspořádanou strukturu (viz Obsah). Vhodné mi zde zejména připadá, že po prezentaci děje autorka začlenila kapitulu 2. *Motivy promítající se v románu (Dualita; Faustova tematika; Divadlo a masky; Záhadná kniha a postavy Wildeova románu; Vliv antického Řecka)*, které jsou přípravné pro interpretaci a poskytují pro ni určité nápovědy. Co se týče další části s *vlastní interpretací* autorky, nejsem si jist její hloubkou. Možná bych ještě připustil, že Dorian je určitou „loutkou“, ale to bych viděl jako zhoubné jedině v tom, že on na rozdíl od lorda Henryho ty věci skutečně dělá. Nemohu souhlasit s autorčiným vyjádřením, že Dorian „je lidmi obdivován pro svou krásu, ostatní se s ním chtějí spřátelit ne proto, kým je, ale spíš pro jeho vizáž“ (s. 17), ani s výrazem „povrchní krása“. Fyzická krása je naopak v románu čímsi jako „mládím duše“ (možná se znamením smrti, úpadku už proto, že je „mládím“) a obraz Doriana je cosi jako Tadzio v novele T. Manna „Smrt v Benátkách“.

Celý román je totiž založen na *fyzionomickém* předpokladu, že se všechno do naší tváře vpisuje jako do knihy dluhů nebo, totéž jinak, do *super-ega*. Nemusí jít přímo nutně o hříchy, ale už o pouhé stárnutí: žijeme v čase a za naše činy, v čase probíhající, musíme platit, třeba zedník ohnutými zády a vytahanými rukama. Dorian pak není nutně jen tím, kdo chodí do transgresí: chodí do všeho, a přitom nutně i do prostopášností. V pozadí je jakýsi pokus, snad hédonistický, jaksi *vědecky* projít vším, co je možné z hlediska krásy pro „smysly“, a to bez jiných, morálních limit, neboť ty jsou pokrytecké. (Částečně to připomíná markýze de Sade, jenž se ovšem soustředí rovnu na hříchy a transgrese, resp. na prozkoumání opaku zavedených morálních principů.)

Tento pokus selže, žádná pravda se nevyjeví. Wilde pak z vězení píše, že pravda je něco jiného: autentická je jedině *bolest*. Nevím, jak „bolest“ v této souvislosti interpretovat; řekl bych skoro, že jako bolest duševní, jako *výčitky svědomí*. Každopádně, když byl Wilde odsouzen, zcela se zlomil a změnil se v kajícího: sociální super-ego ho dostalo, neboť potvrdilo to jeho individuální, které už bylo nachystáno (jak dokazuje román, *s jeho obsesí, že všechno zlé, masturbace, homosexualita, lež, to musí být vidět přímo v tváři*).

Interpretace jiných badatelů, které poté autorka uvádí, jsou podle mě různě přínosné (ale to není chyba autorky). Žižekovská stať podle mě dobře upozorňuje na do románu záměrně vbudovaný původ Doriana (Wilde mu musel přičítat nějakou „psychoanalytickou“ hodnotu, i když ji sám nerozvedl a nechal to na čtenáři). Bylo by zajímavé znát i Wildeův rodinný původ, který by mohl napovědět, proč se tak rád staral o mladší přátele. Článek psychiatra Bella asi tématicky vhodně upozorňuje na téma „pomíjejícínosti“, ale jinak mi připadá v odpudivé pedagogicko-psychologické linii pojetí vývoje a stárnutí jakožto získávání zralosti podle modelu starého a moudrého terapeuta, a v onom neoprávněném kladení proti sobě povrchní vs. vnitřní krásy.

Velmi se cením toho, že se autorka kromě Wildeova románu věnovala i jeho textům z vězení (publikace v literatuře „De profundis“) a samozřejmě celkového množství odvedené práce, které bylo nemalé.

Bakalářskou práci Šárky Váchové plně doporučuji k obhajobě.

V Praze 18. 8. 2022

doc. Miloš Kučera, CSc.